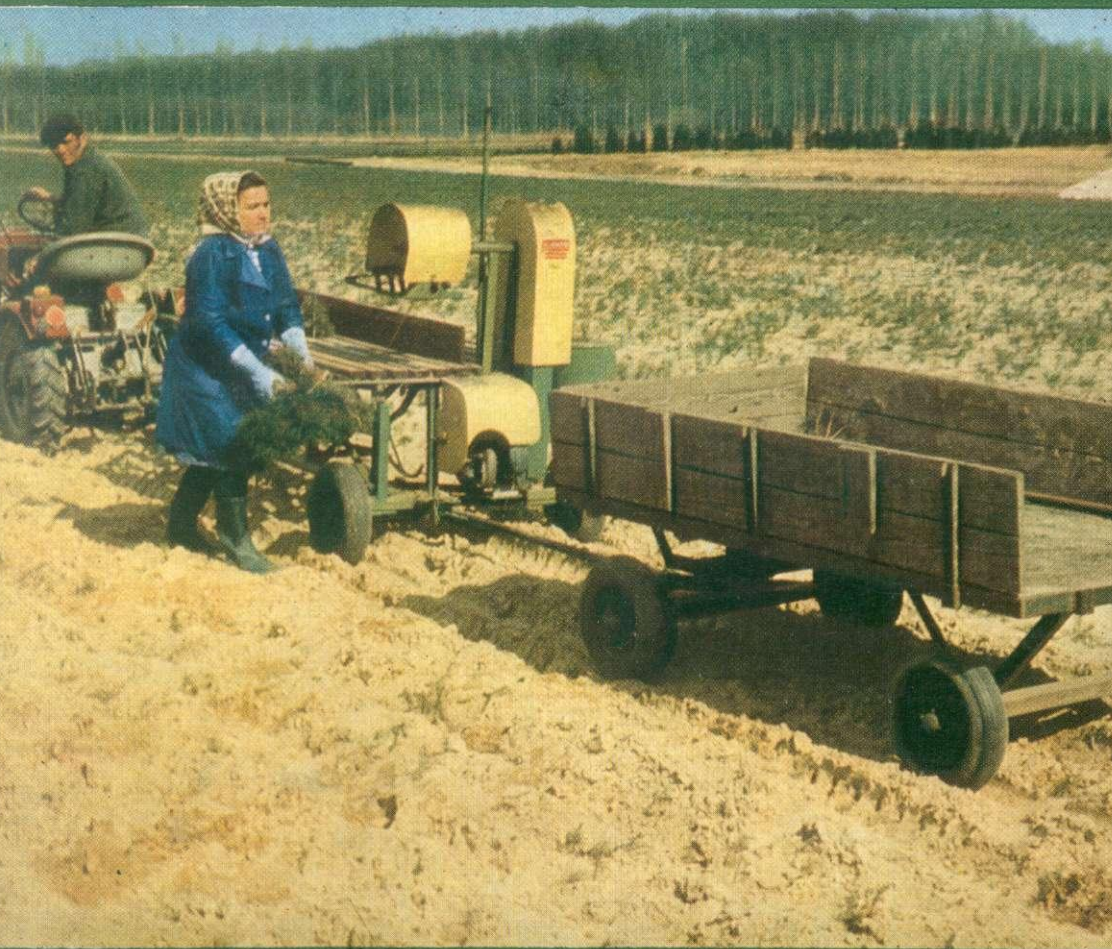

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 117. ÉVFOLYAMA

1982. MÁRCIUS • XXXI. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

TARTALOM

Adottságok és lehetőségek a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságban (Várhelyi József)	93
Zala az erdők vonzásában (Baráth László, dr. Kerecsényi Edit)	99
Torondy Kálmán: Véghasználati területek felújításának vizsgálata a Zalai EFAG területén	98
Ván László: A fenyők és más apró magvú fafajok csemetetermelésének új módszere a Kiskunszágon	105
Mogyorósi József: Az aprítéktermelés realitása rudas korú kemény lombos állományok gyéritésekor	108
Dr. Borsos Zoltán: Az iparszerű erdőgazdálkodás termelési rendszerré fejlesztésének lehetőségei Nyugat-Magyarországon	111
Gondolatok (Ott János)	116
Cserjés Miklós, Hajdú Gábor, dr. Kenderesi Péter, Niszler József: Szívfrekvencia- és EKG-vizsgálatok a gépi kergezésben foglalkoztatottak megterheléséről	120
Hozzászólás (Tóth István)	124
A sivatagi övezet tűzifa- és természetvédelmi gondjai (Schneider Ferenc)	125
Hozzászólás a pódiumvitához (Gulyás Jenő)	129
Fürbás Nándor: A HRA 60 hidraulikus járműdaru üzemeltetési tapasztalatai a VEFAG-ban	131

A címlapon: Csemetekötegelés a Zalai EFAG bajcsai csemetetermelő üzemében

A hátlapon: TIMBERJACK homlokmarkoló rakodógép a Zalai EFAG-ban

A színes képeket a Zalai EFAG bocsátotta rendelkezésre és fedezte a vele járó költségeket.

СОДЕРЖАНИЕ

Условия и возможности в Залинском лесном и деревообрабатывающем хозяйстве (Вархельи Й.)	93
Торонды К.: Изучение возобновления лесосек окончательных рубок в Залинском лесном и деревообрабатывающем хозяйстве	99
Ван Л.: Новая технология производства саженцев хвойных и других мелкосемянных пород	105
Модьюрочи Й.: Реальность производства технической щепы при прореживании твердодревных насаждений в жердняковом возрасте	108
Д-р Борсош З.: Развитие ведения лесного хозяйства промышленным образом в производственную систему в Южной Венгрии	111
Череш М., Хайду Г., д-р Кендереси П., Нислер Й.: Обследование частоты сердца и ЭКГ относительно нагрузки при машинной окорке	120
Фюрбас Н.: Опыт эксплуатации гидравлического автокрана типа ГРА 60	133

CONTENTS

Várhelyi J.: Management conditions and perspectives in the Zala State Forest and Wood-Processing Enterprise	93
Torondy K.: Investigations on the regeneration process carried out on final cut areas on the territory of the Zala State Forest and Wood-Processing Enterprise	99
Ván L.: New technology for the raising of seedlings of coniferous and of small seed tree species	105
Mogyorósi J.: The reality for chipping when thinning hard-wood stands of pole age	108
Borsos Z.: Perspectives for the development from industrialized forestry to forest management systems in W-Hungary	111
Cserjés M.—Hajdú G.—Kenderesi P.—Niszler J.: Cardial frequency and ECG investigations on the troubles caused by mechanical debarking	120
Fürbás N.: Operation experiences with HRA 60 hydraulic vehicle-cran	133

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkeszti: dr. Solymos Rezső. A szerkesztőség címe: Budapest, II., Frankei Leó u. 44. Levélcím: Budapest, Pf.: 17., 1277. Kiadja: a Lapkiadó Vállalat, Budapest, Lenin krt. 9-11. Levélcím: Budapest, Pf.: 223., 1906. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják: az Országos Erdészeti Egyesület tagjai; előfizethető még: a Posta Központi Hírlapiroda (Budapest, József nádor tér 1., 1900) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre: 120.— Ft, félévre: 60.— Ft, egyes szám ára: 10.— Ft. Külföldön terjeszti: a „Kultúra” Könyv- és Hírlap-Külkereskedelmi Vállalat (Budapest, Pf.: 149. H-1389). Az évi előfizetés ára: 7 dollár.

Révai Nyomda Egri Gyáregysége, Eger. Felelős vezető: Vilcsék János. 82. 3. 315

ADOTTSÁGOK ÉS LEHETŐSÉGEK A ZALAI ERDŐ- ÉS FAFELDOLGOZÓ GAZDASÁGBAN

Zala megyében az ipar, a mezőgazdaság és az olajbányászat mellett igen fontos tényező az erdőgazdálkodás. A megye 378 589 ha területéből 28,1⁰/₀-ot, 109 357 ha-t borít erdő. Az erdőterület 54,3⁰/₀-án, 59 408 ha-on a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság gazdálkodik. Az erdőterület fennmaradó 36⁰/₀-a mezőgazdasági termelészövetkezetek, állami gazdaságok és vízügyi szervek kezelésében van, 9,7⁰/₀-on pedig a Balatonfelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság gazdálkodik.

A Zalai EFAG erdőterületeit zömében három nagy erdőgazdasági táj, a göcseji bükk-táj, a göcseji fenyőrégió és a déli Pannon-hát foglalja magába. Emellett szomszédos erdőgazdasági tájak, így a Vas—Zalai-hegyhát, az Őrség és a Nagy-Berek—Kisbalaton tájrészletei is megtalálhatók.

Az erdőségek szárazföldi, mediterrán és óceáni áramlatok ütközőterében fekszenek, s ezek keveredése, kölcsönhatása alakítja az éghajlatot, amely szélsőségektől mentesebb, kiegyenlítettebb időjárást eredményez.

A felszíni viszonyokra az észak—déli irányú dombvonulatok és völgyek jellemzők. Az aránylag magas csapadék, a kedvező hőmérséklet nagyon jó talajadottságokkal párosul, ennek következményeként legtöbb helyen optimális fatenyészetet találunk. Különösen a bükk, az erdeifenyő és a tölgy érzi jól magát, amelyek növekedési erély és fatömeg szempontjából egyaránt igen kedvező képet mutatnak.

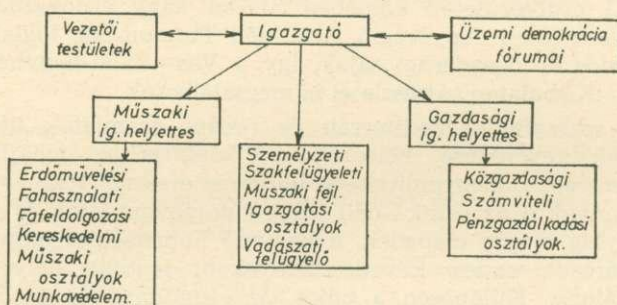
Az erdőgazdaságunk kezelésében levő erdők élőkészlete, az 1980. évi állapotot figyelembe véve: 16,4 millió m³. Az 1 ha-ra jutó fatömeg: 276 m³. Az állományokat alkotó fafajok megoszlása:

	Területi %-ban		Fatömeg %-ban	
	1970-ben	1980-ban	1970-ben	1980-ban
Tölgy	22,4	23,7	23,2	25,6
Bükk	17,4	19,3	25,6	27,2
Akác	9,8	7,0	6,4	4,9
Cser	6,6	5,8	7,8	7,3
Gyertyán	19,9	18,7	16,0	13,3
Kóris	0,9	0,8	0,7	0,8
Szil	0,3	0,1	0,3	—
Juhar	0,2	0,2	0,1	0,1
Éger	—	2,1	—	1,4
Gyümölcs	0,2	0,6	0,1	0,5
Hárs	0,6	0,3	0,4	0,2
Nyár	1,2	0,5	0,8	0,3
Egyéb	1,8	0,4	1,6	0,4
Fenyő	18,7	20,5	17,0	18,0
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0

A számadatokból kitűnik, hogy a legértékesebb fafajok — a tölgy, a bükk és a fenyő — területi és fatömeg-részaránya egyaránt növekedett az elmúlt 10 esztendőben. Ez mutatja erőfeszítéseinket, amelyeket annak érdekében tettünk és teszünk, hogy a zalai erdők minőségét megőrizzük, a faállományok összetételét a kedvező tenyészeti lehetőségekhez és az adott követelményhez igazítsuk.

Vállalatunknál a gazdálkodás irányítását és a munkák végrehajtását 1980-ban 476 fő alkalmazotti és 2344 fő fizikai dolgozóval láttuk el. A személyi állomány összetételét jól jellemzi, hogy az összlétszámból 74 fő egyetemi végzettségű — ebből 63 fő erdőmérnök —; 270 fő középfokú végzettségű — ebből 119 fő erdésztechnikus —; 857 fő szakmunkás; 579 fő betanított munkás. Jellemző adat az is, hogy vállalatunknál 661 fő 30 éven aluli fiatal dolgozó van, akik minden munkaterületen megtalálhatók. Különösen jó az arányuk a javítóműhelyi dolgozók és a gépkezelők között.

Az erdőgazdaság irányítását a Nagykanizsán székelő központ látja el. A központ szervezeti felépítése sematikusan így ábrázolható:

A feladatok végrehajtását a megye különböző pontjain elhelyezkedő 12 hagyományos erdészet, 1 szaporítóanyag- és díszfatermelő üzem, 3 fafeldolgozó üzem és 2 műszaki erdészet látja el. Az erdészetek és üzemek szervezeti felépítése szintén funkcionális, tehát az egyes feladatoknak önálló műszaki irányítója van. Erdészeteink egy része még a hagyományos értelemben vett kerületi rendszerben dolgozik, míg másik része úgynevezett szakosított rendszerben végzi munkáját.

Vállalatunk gazdálkodásának bemutatása, feladataink érzékeltetése céljából összehasonlítást végeztünk a MÉM által rendelkezésre bocsátott adatokkal. Az összehasonlítás a speciális lehetőségeik és összetételük miatt nem vettük figyelembe a költségvetéses alapon dolgozó erdőgazdaságokat és a Nyugat-magyarországi Fagazdasági Kombinátot. Így az összehasonlításban 13, a zalaival többé-kevésbé azonos feladatot ellátó erdő- és fafeldolgozó gazdaság szerepel. Vizsgálatunknál az 1980. évi tényadatokat, valamint a VI. ötéves tervi tervszámokat használtuk fel. Az összehasonlításból számtalan gondolat és következtetés kínálkozik, ezek hasznosítása és mélyebb elemzése további fontos feladatunk, itt csak néhány megjegyzéssel a figyelmet kívánjuk felhívni néhány érdekesebb összefüggésre.

A csemetekertek területe 105 ha, a 13 EFAG csemetekert területének 6,39%-a. Ezen a területen a VI. ötéves terv során éves átlagban 10 millió db kiültetésre alkalmas csemetét kívánunk megnevelni, amely a 13 EFAG csemetetermelésének 6,28%-át képezi.

Erdőfelújítási munkáinkat a következő számadatok jellemzik:

	Első kivitel ha-ban			összes
	magról	sarjról	mesterséges	
13 EFAG	1451	1619	6829	9899
Zalai EFAG	30	170	446	646
Százalékban	2,07	10,50	6,53	6,53

	Befejezett erdőfelújítás ha-ban			összes
	magról	sarjról	mesterséges	
13 EFAG	1187	1417	5670	8274
Zalai EFAG	40	100	460	600
Százalékban	5,39	7,06	8,11	7,25

Fakitermelés terén az állományaink összetételéből adódóan az átlagosnál jobbak a lehetőségeink, ugyanakkor a feltártság elmaradása, s a nehéz talajviszonyok komoly gondot okoznák a faanyag mozgatásában. Így ez a munka az átlagosnál nehezebb feltételek között, gépet és embert jelentősen igénybe vevő munkával történik. Az V. ötéves terv fakitermelési tényadatai 1000 m³-ben:

	véghaszn.	Bruttó fatömeg		Nettó összes fatömeg	Apadék %
		gyerítés	tisztítás		
13 EFAG	13 685	5 309	1 065	15 938	20,5
Zalai EFAG	1 300	504	50	1 470	20,7
Százalékban	9,50	9,49	4,69	9,22	

A VI. ötéves terv előirányzott adatai, 1000 m³-ben

13 EFAG	14 666	5 324	961	17 000	18,9
Zalai EFAG	1 410	480	51	1 596	18,2
Százalékban	9,61	9,02	5,31	9,39	

Az adatok tükrében a vállalat vezetése az apadék csökkentésére, valamint a tisztítási fatömeg arányának növelésére irányította a figyelmet.

Igen jelentős a vállalatunk szerepe a lemezipar alapanyaggal való ellátásában, amely évente átlagosan 6700 m³-re tehető. A kitermelt fatömegünkből a fűrészipari alapanyagot saját üzemeinkben, Lentiben, Csömödérben és Nagykanizsán dolgozzuk fel. A faipari termékek termelésében 1980-ban az alábbi helyzetet rögzíthettük:

	13 EFAG	Zalai EFAG	%
	1000 m ³ -ben		
Fenyő fűrészáru	62,1	16,7	26,9
Tölgy fűrészáru	58,2	5,9	10,1
Bükk fűrészáru	67,4	13,8	21,4
Nyers parkettaléc	54,4	5,3	9,7

A fejlődést ezen a téren a továbbfeldolgozás, a magasabb készülségű termékek előállítására fogja jelenteni. Ezt csak további, nagy összegű beruházások végrehajtása teszi lehetővé. Úgy ítéljük meg, hogy a VI. ötéves terv fejlesztési lehetőségei, valamint alaptervekenységünk műszakiszínvonal-emelésének parancsoló szükségessége a közeljövőben nagyobb mérvű előrelépést nem biztosít számunkra. Ennek ellenére mindent elkövetünk annak érdekében, hogy a mindenkor piaci körülményekhez úgy hazai, mint export viszonylatban, rugalmas termékszerkezettel alkalmazkodjunk.

Érdekes, egyben elgondolkodtató összehasonlításra ad lehetőséget a nettó termelési érték előállításában az egyes ágazatok részvételi aránya. Az összehasonlítás elemzésénél figyelembe kell venni, hogy a nettó termelési értékben a belső felhasználásra átadott termékek értéke nem szerepel. Az összehasonlításban az 1980. évi tervadatok állnak rendelkezésre:

	Nettó termelési érték							
	Fatermesztésben		Fahasználatban		Fafeldolgozásban		Összesen	
	Mft	%	Mft	%	Mft	%	Mft	%
13 EFAG	662	9,90	1 506	22,50	3 807	56,92	6 688	100,0
Zalai EFAG	45	8,70	125	24,18	311	60,15	317	100,0
Százalékban	6,80		8,30		8,17		7,73	

Az összehasonlítás, súlyánál fogva, egyértelműen a fafeldolgozásra irányítja a figyelmet. Az elemzés azonban akkor reális, ha figyelembe vesszük az egyes ágazatoknál a társágzatoknak átadott termékek értékét is. Ez a jelenlegi elszámolási rendszerben szűkített önköltségen történik, az összehasonlítás mind a termelési érték, mind az eredmény előállítása szempontjából akkor adna reális sorrendet az ágazatok között, ha az árbevétel egységárainak megfelelő áron adnák át az ágazatok egymásnak termékeiket. Az összehasonlítás jobban érzékelhető, ha megadjuk a Zalai EFAG segédüzemágakat nem tartalmazó, halmozott termelési értékének ágazatonkénti megoszlását 1980-ban, mely az alábbi:

	Fatermesztésben		Fahasználatban		Fafeldolgozásban		Összesen	
	Mft	%	Mft	%	Mft	%	Mft	%
Zalai EFAG	50	6,84	302	41,31	347	47,47	731	100,0

A bemutatott összehasonlítások úgy gondolom jól jellemezték az erdőgazdaság tevékenységét, s ugyanakkor viszonyítási alapot szolgáltatnak a többi erdőgazdaság hasonló tevékenységéhez. Szervezeti felépítésünkön belül keressük azokat, a gazdálkodásunkat jellemző, főbb mutatókat is, melyek az erdészeteink és üzemeink munkájának reális összehasonlítását, tevékenységük valós értékelését teszik lehetővé.

Néhány gondolatban az elmúlt V. ötéves terv időszakára eső, s gazdálkodásunkat meghatározó két fontos fejlesztést is szeretnék megemlíteni. Ezek a lenti fafeldolgozó üzem rekonstrukciója, valamint a bajcsai szaporítóanyag- és díszfatermelő üzem létrehozása.

Lentiben a fűrészipari rekonstrukció keretében mintegy 200 millió forintos beruházást hajtottunk végre, melynek következtében nagy teljesítményű lombos- és fenyő-gépsorokkal évente 80 ezer köbméter hengeres fát dolgozunk fel. Az üzemet korszerű gépi osztályozóberendezéssel, bakdarupályákkal, világítótornyokkal és egy minden igényt kielégítő szociális épülettel láttuk el. 2800 m²-en felépítettünk az üzem mellett, de annak szervezeti hatáskörében egy korszerű tmk-javítóbazist, amely a fűrészipari gépek karbantartása mellett a vonzási körzetbe eső hagyományos erdészeti gépeinek, járműveinek karbantartását is végzi.

Csemetetermelésünk szintén erőteljes változásokon ment keresztül. A sok apró csemetekert helyett Bajcsán koncentráltuk a termelést, ahol 60 ha terület áll rendelkezésünkre a korszerű, intenzív nagyüzemi csemetenevelésre. Alapvetően két technológiai rendszert alkalmazunk. A szabadföldi tech-

nológiai rendszerrel részben lomb-, részben fenyőcsemetékét nevelünk. Ez a technológia a komplex *Rath* (osztrák) csemetekerti gépsorra és az azt kiegészítő, nagy teljesítményű gépekre épül. Bevezettük a szabadföldi intenzív technológiákat is, s megkezdtük a félig burkolt (*Nissula*) és a teljesen burkolt (tasakos) gyökerű csemeték tömeges nevelését is. Jelenleg folyamatban van egy korszerű, köpenyhűtéses hűtőház és a hozzá tartozó munkacsarnok építése.

Az elkövetkező időszak fejlesztéseit adottságainkkal és lehetőségeinkkel összhangban terveztük meg. Mint a korábbiakban említettem, az átlagosnál jobb faállományaink sajnos igen nehéz és rossz útviszonyokkal párosulnak. Feltártságunk 3,84 fm/ha, fele az országos átlagnak. E rendkívül alacsony feltártság 38%-os füledékeny — bükk és gyertyán — területi aránnyal párosul. Zalában nincsen kő, az altalaj agyag, s az útépitéshez szükséges ágyazati anyag tonnája 350 Ft-ba kerül. E tényezők érzékeltetik, hogy anyagmozgatásunk nem kis hányadát őszi—tavaszi időszakban kell elvégeznünk, döntően terepjáró gépkocsikkal.

A korábbi közgazdasági szabályozórendszereknek megfelelően fejlesztettük fűrészipari tevékenységünket. Az elmúlt években eredményes fűrészáru-termelés ma már komoly piaci, elhelyezési gondokkal jár együtt. Nem jelentéktelen a fűrészipari rekonstrukció utóhatása sem, ugyanis annak időszakában az alaptévékenységre csak minimális fejlesztési lehetőség jutott.

Gondjaink egyben meghatározzák VI. ötéves tervi fejlesztési elképzeléseinket is, melyeket két irányban kívánunk indítani: gyártmányfejlesztés és technológiai fejlesztés. Gyártmányfejlesztésünket a fűrészipari termékeink továbbmegmunkálásával kívánjuk megvalósítani. Erre vonatkozóan az első lépéseket megtettük és a tapasztalatoknak megfelelően fogjuk indítani a gyártáshoz szükséges beruházást.

Technológiai fejlesztésünket a fahasználati ágazatunkban tervezzük elsősorban megvalósítani. A fahasználati munkák közül is főleg az előhasználatok, ezen belül is a törzskiválasztó gyérítések kitermelésében kívánunk átütő gépesítést végrehajtani. Fenyő előhasználatainkra papírfatermelő, lomb előhasználatainkra pedig tűzifatermelő és aprítéktermelő gépsort kívánunk beszerezni. Az aprítéktermelő gépsor ismert, a papírfatermelő gépsor kiválasztásához az elmúlt hónapban végeztünk kísérleti termelést. A darabolt tűzifa termelő gépsorra is van elképzelésünk, itt azonban még néhány műszaki problémát kell tisztáznunk és megoldanunk.

A jelen tervidőszakban el szeretnénk érni, hogy törzskiválasztó gyérítéseink jelentős részét három céltermelő gépsorral hajtsuk végre. A kérgezés-hasítás területén is szeretnénk előrelépni. Az erdön történő kérgezés helyett a figyelmet egyre jobban az üzemeken belüli megoldásokra fordítjuk. Jelenleg tervezés-beruházás szakaszában van egy 20 ezer m³-es papírfakérgező telepünk, amely a hasítást is el fogja látni. A koncentráltan keletkező kéreggel, mintegy reformálásként, kéregtüzelést kívánunk megvalósítani 1983-ban a csömödéri fafeldolgozó üzemünkben.

Fejlesztetni kívánjuk faanyagmozgatásunkat is. Itt a feltáráshálózat növelésével és a korszerű gépek beszerzésével szeretnénk hatékonyabbá tenni munkánkat. A fejlesztési irány a közúti gépkocsik alkalmazhatóságának gyakorlata felé mutat. Hosszabb távon fejlesztéseink között szerepel a rönkkérgező-kéregtüzelés megoldása a lenti fafeldolgozó üzemünkben, a munkapados anyagmozgatás gépesítése, a közelítés fejlesztése, valamint a számítógépes gazdálkodásirányítás bevezetése.

Várhelyi József